

INSTYTUT EKONOMIKI ROLNICTWA
i GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ
– PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY

AGENCJA
RYNKU ROLNEGO

MINISTERSTWO ROLNICTWA i ROZWOJU WSI

NR
27

RYNEK RZEPAKU

stan i perspektywy

ISSN 1231-269X

**ANALIZY
RYNKOWE**

CZERWIEC 2005

Analizy są finansowane przez
AGENCJĘ RYNKU ROLNEGO
oraz
INSTYTUT EKONOMIKI ROLNICTWA i GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ
– PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY

Spis treści

REASUMPCJA

- I. Uwarunkowania makroekonomiczne
- II. Rynek oleistych na świecie – *J. Burakiewicz*
- III. Rynek oleistych w Unii Europejskiej – *E. Rosiak*
- IV. Rynek oleistych w Polsce
 1. Produkcja rzepaku – *E. Rosiak*
 2. Obroty rzepakiem – *E. Rosiak*
 3. Handel zagraniczny oleistymi – *W. Dzwonkowski*
 4. Przemysł tłuszczowy – *E. Rosiak, M. Wigier*
 5. Ceny detaliczne i spożycie tłuszczów roślinnych – *E. Rosiak*

**Przy publikowaniu fragmentów analizy oraz informacji i danych liczbowych
prosimy o podanie źródła.**

Analizę przygotowano w Zakładzie Badań Rynkowych IERiGŻ – PIB
Świętokrzyska 20, 00-950 Warszawa
Kierownik Zakładu – prof. dr hab. Jan Małkowski, tel: (0·prefiks·22) 827-36-64

AUTORZY:

dr inż. Ewa Rosiak

• IERiGŻ – PIB •

Tel.: (0·prefiks·22) 50-54-595

dr inż. Jan Burakiewicz

• IERiGŻ – PIB •

Tel.: (0·prefiks·22) 50-54-595

mgr Marek Wigier

• IERiGŻ – PIB •

Tel.: (0·prefiks·22) 50-54-438

mgr Wiesław Dzwonkowski

• IERiGŻ – PIB •

Tel.: (0·prefiks·22) 50-54-616

mgr inż. Teresa Zdziarska

• IERiGŻ – PIB •

Tel.: (0·prefiks·22) 50-54-440

Analizę zrecenzowała i zatwierdziła w dniu 7.06.2005 r. Rada Rolniczych Analiz Ekonomicznych w składzie:
Zdzisław Adamczyk, Tadeusz Chrościcki, Jan Małkowski, Bożena Nowicka, Roman Urban (wiceprzewodniczący),
Zdzisława Wiśniowska-Antonik, Maria Zwolińska (przewodnicząca).
Kolejna analiza wydana będzie w listopadzie 2005 r.

REASUMPCJA

W sezonie 2004/05 światowe zbiory nasion i owoców siedmiu najważniejszych roślin oleistych, tj. soi, rzepaku, bawełny, arachidów, słonecznika, ziarna palmowego i kopry (użytkiwanej z orzechów palmy kokosowej) wyniosły 366 mln ton i były o 13% większe niż w sezonie poprzednim. Znacząco wyższe były zbiory soi, rzepaku i bawełny (odpowiednio o 14%, 18% i 25%). Z nadwyżką zrekomensowały spadek zbiorów słonecznika (o 5%), arachidów i kopry (o 1–2%). Przewaga podaży nad popytem na światowym rynku nasion oleistych (szczególnie na rynku soi i rzepaku), spowodowała spadek ich cen. Niższe też były ceny śrut oleistych. Najmniej potaniały oleje roślinne, a olej słonecznikowy był droższy niż przed rokiem.

Światowe zbiory rzepaku przekroczyły 46 mln ton i były o 7 mln ton większe niż w sezonie 2003/04 i o 3,5 mln ton większe od najwyższego ich poziomu w sezonie 1999/2000. Był to rezultat bardzo dużego wzrostu zbiorów u trzech największych jego producentów, tj. w UE-25 (o 38%), Chinach i Kanadzie (po 14%).

Zbiory rzepaku w Polsce były rekordowe. Przekroczyły 1,6 mln ton i były dwukrotnie większe w porównaniu z niskimi zbiorami w 2003 r. i o 19% większe od najwyższych zbiorów w ostatnim piętnastolecu (tj. w 1995 r.). Zdecydowały o tym rekordowe plony rzepaku, które po raz pierwszy przekroczyły 3 t/ha i były o 63% wyższe niż w roku poprzednim. Duża była też powierzchnia jego zasiewów (wzrost o 26% do 538 tys. ha).

Na rynku krajowym, podobnie jak na rynku europejskim, wystąpiła duża przewaga podaży nad popytem. Ceny skupu rzepaku spadły do 864 zł/t, tj. o 15% w porównaniu z 2003 rokiem. Presję nadmiernej krajowej podaży złagodziło wznowienie przerobu rzepaku w zakładach tłuszczowych w Brzegu, które zakupiły 240 tys. ton nasion oraz jego eksport

na rynki pozostałych krajów europejskich i na rynki krajów trzecich. W sezonie 2004/05 krajowe olejarnie przeobrażą ponad 1,1 mln ton nasion rzepaku, tj. o ok. 370 tys. ton (o 49%) więcej niż w poprzednim. Eksport rzepaku przekroczy 300 tys. ton, wobec 6 tys. ton w sezonie poprzednim, a jego import będzie marginalny. Nastąpi odbudowa krajowych zapasów rzepaku. Na koniec sezonu wyniosą one 100 tys. ton, wobec 10 tys. ton przed rokiem.

Według wstępnej oceny światowe zbiory rzepaku w sezonie 2005/06 wyniosą 43,2 mln ton i będą o 6% niższe w porównaniu z wysokimi zbiorami w sezonie 2004/05. Przewiduje się spadek zbiorów niemalże u wszystkich największych jego producentów: w UE-25 (o 8%), Kanadzie (o 9%), Chinach (o 10%) i Australii (o 30%).

Zbiory rzepaku w Polsce, wg wstępnej oceny IERiGŻ-PIB, wyniosą 1,1–1,2 mln ton i będą o 25–30% niższe w porównaniu z rekordowymi zbiorami w 2004 roku. Będzie to rezultat przewidywanego dużego spadku plonów (o 24–27% do 2,2–2,3 t/ha). Nastąpił też prawdopodobnie niewielki spadek powierzchni zasiewów (o 3–5% do 510–520 tys. ha).

W sezonie 2005/06, przy produkcji rzepaku 1,2 mln ton i wysokich zapasach, jakie pozostały po ostatnich zbiorach, relacja podaży – popyt na krajowym rynku tego surowca będzie zrównoważona. Krajowa podaż rzepaku (łącznie z zapasami początkowymi) wyniesie 1,3 mln ton. Jeżeli eksport nie przekroczy 50 tys. ton, a jego import, tak jak dotychczas, będzie marginalny, sektor olejarski przerobi ponad 1,1 mln ton. Produkcja oleju rzepakowego wzrośnie do 460 tys. ton, a śruty rzepakowej do 700 tys. ton.

W III kwartale 2005 r. ceny skupu rzepaku wyniosą średnio 830 zł/t, tj. będą o 5% niższe niż w analogicznym okresie roku poprzedniego. O pozio-

mie cen skupu zadecyduje sytuacja podaży-popytu na rynku krajowym, jak i europejskim oraz kurs złotego względem euro. Najwięksi krajowi odbiorcy będą wyznaczać minimalną cenę skupu rzepaku w oparciu o zmieniające się notowania paryskiej giełdy Matif i aktualny kurs złotego względem euro. W III kwartale relacja cen rzepak – pszenica ukształtuje się na poziomie 1,98 : 1, wobec 2,03 : 1 w III kwartale 2004 roku. Spadek cen skupu i pogorszenie relacji cen rzepak – pszenica, nie będą zachęcały plantatorów do wzrostu arealu uprawy pod zbiory roku następnego.

W 2005 r. produkcja tłuszczów roślinnych może zwiększyć się do 680–690 tys. ton, tj. o 3–4%, w tym produkcja margaryn do 350–360 tys. ton (o 1–3%). Sytuacja ekonomiczno-finansowa przemysłu tłuszczowego będzie równie dobra, jak w 2004 r., w którym sektor olejarski generował wysokie zyski, a także miał wysoką płynność finansową i stopę inwestowania.

Wyniki handlu zagranicznego w sektorze oleistych poprawią się niewiele, mimo przewidywanego wyższego eksportu śruty rzepakowej i tłuszczów roślinnych. Z powodu spadku zbiorów znacząco zmaleje eksport rzepaku, a import śrut oleistych i olejów roślinnych utrzyma się na dotychczasowym wysokim poziomie. Deficyt w handlu oleistymi wyniesie 455 mln EUR, tj. będzie o 20 mln EUR niższy niż przed rokiem.

Dynamika cen detalicznych tłuszczów roślinnych, szczególnie olejów roślinnych, będzie niewielka. Ich wzrost będzie niższy niż całej żywności. Tłuszcze roślinne potanieją względem tłuszczów zwierzęcych.

Spożycie tłuszczów roślinnych w 2005 r. wzrośnie według bilansów do 18,5 kg, tj. o 0,5 kg w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Przewiduje się umiarkowany wzrost ich zużycia w gospodarstwach domowych i w przetwórstwie wtórnym (w przemyśle spożywczym i gastronomii).

SUMMARY

The crops of all major oilseeds (soy, rapeseed, cottonseed, groundnuts, sunflower, palm kernel and copra) in the 2004/05 season totalled 13% up from the previous season at 366 million tons. Bulk increase concerned the crops of soy, rapeseed and cottonseed (respectively by 14, 18 and 25%), which offset decline crops of sunflower (by 5%), groundnuts and copra (by 1–2%). Bulk crops and therefore excessive supply of oilseeds on the world market (in particular on the markets of soy and rapeseed) pushed down the prices. Also the prices of oilmeals were lower than previously. The lowest decline concerned vegetable oils. Sunflower oil prices increased.

World rapeseed crop exceeded 46 million ton, which was 7 million tons up from the 2003/04 season and 3,5 million tons above the previous peak recorded in the 1999/00 season. This resulted from a bulk increase in production in major growing countries – EU-25, (by 38%), China and Canada (by 14% each).

Rapeseed crops in Poland reached a record level of 1,6 million tons, which doubled poor crop in 2003 and was 19% up from the highest crop reported over the last 15 years (i.e. in 1995). Such increase reflected a record yield, which for the first time ever exceeded 3,0 t/ha and was 63% up from 2003. The increase in rapeseed area by 26% to 538 thousand ha also contributed to the record crop level.

Similarly to the European market excessive supplies featured also the Polish market. Comparing to the previous year the procurement prices of rapeseed declined by 15% to 864 PLN (EUR 210) per ton. The supply pressure was partly relived as the crushings at Brzeg plant were resumed (240 thousand tons) and exports to the EU market as well as to third countries were conducted. In the 2004/05 season domestic cru-

shers will process about 1,1 million tons of rapeseed, i.e. 49% or 370 thousand tons up from the previous season. Exports are estimated to exceed 300 thousand tons versus 6 thousand tons in the previous season. Imports will be of marginal importance. Closing stocks are expected to recover to 100 thousand ton versus 10 thousand tons a year ago.

According to preliminary estimates world rapeseed crops in the 2005/06 season are expected 6% down from 2004/05 at 43,2 million tons. Decline in production would concern almost all major producing countries: EU-25 (by 8%), Canada (by 9%), China (by 10%) and Australia (by 30%).

According to preliminary forecast of the IAFE (Institute of Agricultural and Food Economy) rapeseed crop in Poland in 2005 are estimated at some 1,1–1,2 million tons, which would be 25–30% down from the record crop reported in 2004. The decline in crops would reflect considerably lower yield by 24–27% (2,2–2,3 t/ha) and a slight reduction in plantings (by 3–5% to 510–520 thousand ha).

Taking into account high level of stocks and forecast production (1,2 million tons) rapeseed market in the 2005/06 season would be balanced. Domestic supplies (crops and opening stocks) would total 1,3 million tons. Assuming exports below 50 thousand tons and slight imports, the crushings are estimated over 1,1 million tons. The production of rape oil and rape meal would therefore increase to 460 and 700 thousand tons respectively.

Procurement prices of rapeseed in the third quarter of 2005 are forecast at 830 PLN (EUR 205) per ton. i.e. 5% down from corresponding period of 2004. The prices would be determined by the supply and demand relations on both the domestic and Euro-

pean markets and the exchange rate of Polish currency versus euro. The lower level of rapeseed prices would be set by the largest domestic outlets reflecting changing quotations on MATIF and current exchange rates. In the third quarter of 2005 the price ratio rapeseed versus wheat is expected at 1,98:1 comparing to 2,03:1 a year ago. Decline in procurement prices and deteriorating price ratio would discourage the producers to increase plantings for the 2006 harvest.

The production of vegetable fats in 2005 is estimated at 680–690 thousand tons, i.e. 3–4% up from 2004, including 350–360 thousand tons of margarine (1–3% up from 2004). Economic and financial situation of the fat industry would remain fairly stable, similarly to 2004, when the sector generated profits; financial liquidity and investment rate were at a high level.

The results of foreign trade in rapeseed and Despite anticipated increase in exports of rapemeal and vegetable fats, only a marginal improvement in foreign trade in oilseeds is expected. Due to lower crops rapeseed export are forecast to decline, while imports of oilmeals and vegetable oils is to remain unchanged. Therefore the negative balance of foreign trade would increase by 20 million EUR to 455 million.

Retail prices of vegetable fats, in particular vegetable oils, will grow at a low rate falling behind the overall index of food prices. Relative prices of vegetable fats versus animal fats would decline.

According to the survey of the household budgets, per capita consumption of vegetable fats in 2005 is forecast 0,5 kg up from 2004 at 18,5 kg. A moderate increase of the consumption is expected in the households and in secondary processing (food industry and catering).

W serii Analizy Rynkowe w najbliższym czasie ukazać się:

1. Rynek owoców i warzyw (26) • czerwiec 2005,
2. Rynek ziemi rolniczej (8) • wrzesień 2005,
3. Rynek środków produkcji i usług dla rolnictwa (28) • wrzesień 2005,
4. Rynek pasz (18) • październik 2005,
5. Rynek mięsa (29) • październik 2005,
6. Rynek mleka (29) • październik 2005,
7. Rynek drobiu i jaj (28) • październik 2005,
8. Rynek zbóż (29) • listopad 2005,
9. Rynek ziemniaka (28) • listopad 2005,
10. Rynek rzepaku (28) • listopad 2005,
11. Handel zagraniczny produktami rolno-spożywczymi (22) • grudzień 2005,
12. Popyt na żywność (6) • grudzień 2005,
13. Rynek cukru (28) • grudzień 2005,
14. Rynek ryb (4) • grudzień 2005.

Prenumerata Analizy (2 zeszyty) w 2005 roku wynosi 40 zł.
Zamówienia z podaniem tytułu i ilości egzemplarzy prosimy kierować do Działu Wydawnictw
Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowego Instytutu Badawczego,
ul. Świętokrzyska 20, skr. poczt. 984, 00-950 Warszawa. Tel. (0-prefiks·22) 50-54-685, faks 827-19-60
e-mail: dw@ierigz.waw.pl <http://www.ierigz.waw.pl>
